Uchwała nr 2/2026
Rady Dyscypliny Naukowej *Literaturoznawstwo*
Uniwersytetu Wrocławskiego
z dnia 13 stycznia 2026 r.

w sprawie rekomendacji zgłoszenia kandydatury prof. dra hab. Marcina Wodzińskiego do "Gerda Henkel Prize 2026" (*Gerda Henkel Stiftung*)

Na podstawie § 29 Uchwały Nr 102/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uniwersytetu Wrocławskiego, Rada Dyscypliny Naukowej *Literaturoznawstwo* uchwala, co następuje:

§ 1. Rekomenduje zgłoszenie prof. dra hab. Marcina Wodzińskiego do nagrody *Gerda Henkel Prize 2026* ogłoszonej przez *Gerda Henkel Stiftung.*

§ 2. Uzasadnienie.

Prof. dr hab. Marcin Wodziński od lat dokumentuje historię i kulturę Żydów Europy Środkowo-Wschodniej, łącząc innowacyjność metodologiczną z głębokim zakorzenieniem w źródłach. Swój indywidualny sukces badawczy skutecznie przełożył na pracę zespołową, sięgając po doskonałość naukową o globalnym zasięgu, co wprost koresponduje z dewizą *Gerda Henkel Prize 2026*: „Honouring outstanding achievements. Raising global visibilty. Encouraging future research".

Prof. Marcin Wodziński należy do grona najwybitniejszych badaczy chasydyzmu na świecie. Jego prace (12 monografii, 10 tomów zbiorowych, ponad 100 artykułów) charakteryzuje konsekwentne wykorzystanie źródeł archiwalnych oraz nowatorskie zastosowanie narzędzi humanistyki cyfrowej. Jego badania mają przełomowe znaczenie dla poznania chasydyzmu jako zjawiska religijnego, społecznego i kulturowego, głęboko osadzonego w kontekście politycznym, ekonomicznym i przestrzennym XIX i XX w.

Jego dwie wczesne monografie – *Haskalah and Hasidism in the Kingdom of Poland: History of a Conflict* (tłum. Sarah Cozens, Oxford–Portland 2005; poprawiona i rozszerzona wersja książki *Oświecenie żydowskie w Królestwie Polskim wobec chasydyzmu. Dzieje pewnej idei*, Warszawa 2003) oraz *Hasidism and Politics: The Kingdom of Poland, 1815–1864* (Oxford–Portland 2013; poprawiona i rozszerzona wersja książki *Władze Królestwa Polskiego wobec chasydyzmu. Z dziejów stosunków politycznych*, Wrocław 2008) – dokonały przełomu w dotychczasowej historiografii, ukazując historię Żydów w szerszym kontekście dziejów ziem polskich dzięki wykorzystaniu źródeł żydowskich oraz archiwów państwowych, otwierając badaczom z całego świata dostęp do trudno osiągalnych źródeł polskojęzycznych.

Publikacje z lat 2017-2019 przyniosły kulminację badań prof. Wodzińskiego nad chasydyzmem. Ukazały się wówczas monografia *Hasidism: Key Questions wydana przez Oxford University Press* (2018; wersja polska *Chasydyzm. Wszystko, co najważniejsze*, Kraków, Austeria, 2019) oraz *Historical Atlas of Hasidism* (Princeton University Press, 2018; wersja polska *Chasydyzm. Atlas historyczny*, Kraków, Austeria 2019), pierwsze w historii kartograficzne ujęcie mistycznego ruchu religijnego. Atlas – oparty na analizie danych GIS oraz unikatowych baz demograficznych – powstał w ścisłej współpracy z dr hab. Waldemarem Spallkiem (Zakład Geoinformatyki i Kartografii, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego UWr), pozwalając pokazać przestrzenny wymiar chasydyzmu od XVIII w. po współczesność. Publikacja zyskała międzynarodowe uznanie (m.in. *National Jewish Book Award*) i w sposób znaczący wpłynęła na rozwój metod badań historycznych w humanistyce. W tym samym czasie, prof. Wodziński brał udział w pracach zespołu przygotowującego fundamentalną syntezą historii chasydyzmu – *Hasidism: A New History* (Princeton University Press, 2018), oraz koordynował wydanie monografii zbiorowej *Studying Hasidism: Sources, Methods, Perspectives* (Rutgers University Press, 2019), w której znalazły się dwa rozdziały jego autorstwa poświęcone egodokumentom i *big data*.

Konieczne jest podkreślenie, że działalność badawcza prof. Marcina Wodzińskiego pokazuje dobitnie, że nowoczesna historiografia jest wysiłkiem zespołowym, przekraczającym granice instytucjonalne i narodowe. Wyrazem tej filozofii są projekty badawcze bazujące na humanistyce cyfrowej, jakie obecnie realizuje w ramach NPRH we współpracy z ośrodkami w Polsce, Izraelu i Kanadzie – „Chasydyzm. Leksykon przywódców religijnych", „Słownik rabinów Królestwa Polskiego", które wpisują się w cyfrową infrastrukturę badawczą o globalnym zasięgu i znaczeniu.

Badania prof. Marcina Wodzińskiego mają charakter wybitnie interdyscyplinarny i jest w nich obecny komponent literaturoznawczy, odgrywający w ostatnich latach coraz istotniejszą rolę w działalności Profesora i jego najbliższych współpracowników. Prof. Wodziński jest inicjatorem projektów edytorskich, które wprowadzają do polskiego obiegu kulturowego kluczowe teksty Żydów polskich. Tylko w ramach projektu "Kanon literatury wspomnieniowej Żydów polskich" (NPRH, 2018-2022, kierownik dr hab. Joanna Degler), realizowanego w Katedrze Judaistyki UWr we współpracy z Muzeum Żydów Polskich POLIN i Wydawnictwem Naukowym PWN, opublikowane zostały dwadzieścia trzy autobiografie, kluczowe dla zrozumienia historii ziem polskich w kontekście relacji międzyetnicznych oraz kształtujących się zróżnicowanych tożsamości religijnych i narodowych. Najnowsza publikacja w dorobku prof. Wodzińskiego to 347. wolumin Serii Pierwszej „Biblioteki Narodowej" – *Opowieści chasydzkie. Antologia* (Wrocław, Ossolineum, 2025), który opracował i wstępem opatrzył we współpracy z dr. Wojciechem Tworkiem.

Profesor Wodziński jest doskonałym mentorem oraz skutecznym organizatorem życia naukowego – w ciągu trzech dekad doprowadził nie tylko do powstania Katedry Judaistyki w Uniwersytecie Wrocławskim, lecz przekształcił ją w jeden z wiodących ośrodków studiów żydowskich w Polsce i Europie. Jego działalność na rzecz rozwoju nowoczesnej humanistyki w Polsce – oraz jej obecności w światowym obiegu naukowym – trudno przecenić. Nie tylko wykształcił – i kształci nadal – kolejne pokolenia badaczy, którzy chcą i potrafią podejmować trudne naukowe wyzwania, lecz sprawczo zmienia postrzeganie polskiego dziedzictwa kulturowego, czego dowodem (1) udział w powstaniu wystawy stałej Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, (2) aktywność w upowszechnianiu wiedzy o wieloetnicznej historii ziem polskich, dziedzictwie religijnym i kulturowym chasydyzmu, oraz (3) uświadamianie istotnej roli technologii cyfrowych w humanistyce.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca
Rady Dyscypliny Naukowej
Literaturoznawstwo
prof. dr hab. Beata Baczyńska